

„Edinost“

Izhaja dvakrat na dan, razen nedelj in praznikov, zjutraj in zvečer ob 7. uri. O ponedeljkih in po praznikih izhaja ob 9. uri zjutraj.

Naročnina znaša:

Obe izdani na leto gl. 21.—
Za samo večerno izdanje 12.—
Za pol leta, četrt leta in na mesec razmerno.

Naročnino je plačevati naprej. Na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Na drobno se prodajajo v Trstu zjutraj številke po 3 nvč. večerne številke po 4 nvč.; ponedeljske zjutranje številke po 2 nvč. Izven Trsta po 1 nvč. več.

EDINOST

(Večerno izdanje.)

GLASILO POLITIČNEGA DRUŠTVA „EDINOST“ ZA PRIMORSKO.

Telefon št. 870.

4 nvč.

V ednosti je moč!

Oglaš

se računajo po vrstah v petih. Za večkratno naročilo s primernim popustom. Poslana, osmrtice in javne zahteve, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Ne frankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravništvo. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna se nahajata v ulici Carintia št. 12. Upravništvo, odpravništvo in sprejemanje literatur v ulici Molin piccolo št. 3, II. nadst.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Godnik.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“.

Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu.

15.3.99

Brzjavna in telefonična poročila.

(Novjše vesti.)

Dunaj 14. Poleg češkega so se sešli danes kranjski, koroški, štirski, predarlški in šlezijški dež. zbor. V kranjskem, predarlškem in šlezijškem dež. zboru so se vršili lojalni pojavi sožalja za blagopokojno c. in kr. visokost nadvojvodinjo Marijo Imakulato. Kranjski in predarlški deželni zbor sta sklenila čestitko papežu na njega ozdravljenju. Šlezijški deželni zbor je vsprejel nujni predlog, da je protestovati proti najnovejšim jezikovnim naredbam in je sklenil, da se ta protest prijavi vladi na znanje in da se shrani v deželnem arhivu v večni spomin.

Ko se je pričela meritorična razprava, so slovanski poslanci ostavili dvorano, podavši tozadevno izjavo, in predlog se je vsprejel soglasno. Poleg tega se je vsprejel predlog za odpravo jezikovnih naredb in za ustavno rešenje jezikovnega vprašanja, oziroma za odstranjenje slovanskih uradnikov iz nemških občin.

Budapesta 14. V zbornici poslancev se je nadaljevala razprava o proračunu. Posl. Košut je odklonil proračun, Apponyi pa je pritrdil, ker zaupa vladi. Finančni minister Lukaes je branil proračun, ki je opravičen po izdatkih za vojno in narodnostnih odnošajih. Tako zvana išska klavzula ne obstoji več. Meseca avgusta je došlo na Dunaju do nekega odgovora, kateremu začetek je bil ta, da je v Avstriji prišla obstrukcija, ki je silila ogersko vlado, da je morala gledati, kako se vsled obstrukcije življenski interesi Ogerske v veliki nevarnosti.

Ogerska vlada, prisiljena pasivno gledati sterilne boje v parlamentu na Dunaju, je, po dolgih pogajanjih z avstrijsko vlado, s to poslednjo skle-

nila dogovorov glede nagodbenih predlog, kateri dogovori pa nikakor niso v nasprotju z ustavnimi zakoni. Minister je priporočal, naj se proračun vsprejme. Prihodnja seja v četrtek.

Berolin 14. Nemška vlada je doživela danes poraz. Vršilo se je drugo čitanje vojaške predloge. Vojni minister Gossler se je toplo zavzemal za predlogo, no državni zbor je z 209 proti 141 glasovom odklonil povišanje prezenčnega stanja v miru, kakor ga zahteva predloga.

Rim 14. V zbornici poslancev je danes minister za vnanje stvari, Canevaro, odgovarjal na vprašanja o akciji Italije v Kitaju. Ni Angleška ni Japan nista imela nič proti temu, da Italija dobi zaliv San-Mun. Angleška je zahtevala, da Italija naj ne nastopa se silo, za to pa je obljubila diplomatsko pomoč. Potem je minister načrtal vse razprave s kitajsko vlado in je rekel, da se treba vsakemu nasilnemu sredstvu izogibati dotlej, dokler ne nastane neizogibna potreba. Vlada postopa z vso mirnostjo in gotovo izvrši svojo nakano. Interpelanti so se izjavili zadovoljnimi s tem odgovorom. Minister je ponovil, da to kitajsko podjetje ne potisne dežele v nikako nevarno podjetje in nameni vlade da so skromni.

Slovenščina na sodiščih.

Posebno v zadnjem času čuti je skoro dan na dan o poskusih, uprizorjenih po raznih sredstvih, da bi se oviralo vršenje enakopravnosti slovenskega jezika na naših sodiščih, in to posebno v Trstu, Gradcu in Gorici. Rabili smo izraz, da »skušajo« ovirati, kajti ta ljubezniva gospoda si menda vendar ne domišlja sama, da se

m bilo nazaj, še-le zvečer — sreča, da je žival pametna — pripeljal se je domov ves pijan in omamljen in z dvema tovarišema, ki sta najbrže tudi študenta.

»Kaj pa je dejal oče?«

»Saj ga ni bilo doma; seveda, ako bi bil on doma, ne bi se bilo zgodilo kaj takega.«

»Tebe in mene vse to nič ne briga, vsaki se svojo vrečo v mlin; če je njim prav, bedi tudi nama in konce besedi.«

Pogovor je bil zaključen: Martin je šel brusit sekuro, Lucija pa prirejat večerjo.

Polovica septembra se je bližala, dijaki so že jeli odpravljati na odhod: nekateri veselji, drugi zopet žalostni. Marsikateri bi bil najraje ostal doma in šolo obesil na plot. Doma je vendar lepše življenje: ptiče loviti, kôpati se, ribariti je gotovo prijetnejše, nego ubijanje glave s tisto sitno latinščino in grščino. Učiti se pet, šest dni zaporedoma pozno v noč; pripravljenim biti, da je veselje, pa muhasti profesor le noče prašati. Sedni dan pa bi se rad malec odpočil. Kdo bi vedno gledal in prebavljal te stare plesnjive klasike, kdo bi si vedno ubijal glavo z suhoparnimi slovicami?!

Treba se je odpočiti, tudi malec poveseliti, in s tovariši malo — pokrokat. Ali gorjé: kolikor je bilo zabave, toliko je strahu drugi dan. Čim bližja je šola, tem večji je strah.

Prva ura pouka je pri kraju, srečno je prešla. Z drugo uro priluja drug profesor. Ogleduje se malo po sobi, in ko je storil par korakov, že

jej tudi res posreči, o dpraviti rabo slovenskega jezika na onih sodiščih, kjer je zajamčena po zakonu, opravičena po razmerah, in dejanski potrebna!

Ne more pa se odrekatí tem ljudem iznajdljivosti in zlobnosti v iskanju raznovrstnih sredstev in načinov za borbo proti pravu našega jezika. Ko so laški odvetniki zabreli v slovensko razpravo, protestujejo na vse kriplje proti rabi slovenskega jezika, demonstrativno zapuščajóci sodne dvorane, če jih tudi stane 25 goldinarjev taka upornost. Ali dogaja se tudi, da se celo sodni funkcionarji sami zaganjajo v slovensko stranko, ki se hoče braniti v svojem jeziku.

A izven sodišča frlè brošurice o protizakonitosti, neumestnosti itd. rabe slovenskega kakor razpravnega jezika; frlè pamfleti, ki odrekajo slovenščini vsakoršnokoli pravico in tudi lastnost deželnega jezika; pisarijo se razni, lepodoneči članki in člančiči po prizadetih laških in nemških listih, ki hočejo dokazati to in ono — laž. V zadnjih dnevih se je lažepis »Indipendente« oklenil s posebno slastjo graške »Tagespošte«, ki zopet kaj pridno naganja vodo na njegov mlin.

»Tagespošta« in po njej »Indipendente« sta objavila članek, ki prihaja po raznih laži-argumentih in raznih trditvah, ki pa so si pogosto v protislovju mej seboj, do zaključka, naj se v sodni praksi kolikor mogoče omeji »tako-zvani« slovenski jezik.

Sicer bi imel ta članek prej vsaki drugi učinek, nego tega, da bi mogel koga prepričati se svojim izvajanjem o utemeljenosti rečenega sklepa, do katerega prihaja, toda zanimivo in tudi koristno je videti, kako frivolnih, podlih in lažnjivih trditvah se poslužujeta omenjena lista, da bi dokazala nekaj, kar se je rodilo v njihju bujni domišljiji,

kličee prvega, in navadno onega, ki se ni učil sinoči. »Schon gut, setzen sie sich« meni profesor tresosreno, potem pa črta nekaj mej svoje beležke. Še parkrat tako, in treba bo delati »Nachprüfung«.

Janko je bil tudi mej takimi. Dne 15. septembra je stal pred vratmi Podgoričanove hiše vprežen voz, na njem pa velik zaboj, v katerem je bilo knjig, perila in druge obleke.

»Glej, da mi ne napraviš več take sramote; če ne prebiješ skušnje, nočem nič več vedeti za te; vsi tvoji tovariši pojdejo letos v »četrt«, ti pa moraš delati še-le skušnje o tem, kar si se učil v »drugi«.

»Upam, da jo prebije, gospod Podgoričan«, je tolažil inštruktor Jankov, odličenjak iz N ki se je odpravljal v »osmo«.

»Gotovo jo prebije« je menila tudi mati Jankova, zavijajoča nekaj v veliki papir.

»Če ne, pa naj se le odpravi, toliko denarja ne bom trošil za takega lenuba.«

»Bo že, bo že, kaj ne Janko?«, je tolažila Podgoričanka svojega moža.

»Nikar se ohotavljati več, je že osma«, je dejal Podgoričan, pogledavši na uro in idoči proti vozu.

Podgoričanka je poljubila Jankota, mu nekaj stisnila v pest in dostavila: »Bodi priden!«

Hlapec je pognal, in voz je odrdral proti mestu.

(Pride se.)

PODLISTEK

MLINAR.

Spisal: Vrhmorski.

II.

»Ta ne bo naslednik svojemu očetu«, je menil Grčev Martin svoji ženi, ko je videl petnajstletnega Jankota o počitnicah.

»Vidiš ga, kako bahato puši cigareto, kako ošabno stopa, še pogleda ne vsacega!«

»Saj pravijo, da ni niti zdelal »druge« in da bo moral ponavljati; pa kaj, saj Podgoričan je bogat, lahko plačuje za fanta.«

»Meni se zdi, da mu mati daje preveč potuhe, in da mu daja celo denarja na skrivnem.«

»Da se le ne bo kesala danes ali jutri! Takemu frkolinu se pristoja šiba, ne pa cigarete in denar! Bodisi, da bi imela jaz polno škrinjo cekinov, pa ne bi mu dala vendar ni krajearja«, dodala je žena Martinova, kakor bi hotela reči: vidiš, jaz sem pametnejša od Podgoričanke!

»Če bi ti imela, kakor ima Podgoričanka, gotovo ne bi bila nič boljša od nje, ženske ste vse enake«, pristavil je Martin možki, vzemši pipo iz ust.

»Ne misli ne, tvoja Lucija je modra ženska, le škoda, da je uboga, — da bi jaz dovoljevala svojemu mlečnemu, kar je dovolila prav včeraj Podgoričanka svojemu Jankotu.«

»Kaj je bilo?«

»Napregel je in se odpeljal, vse popoldne ga

a ob jednem kolika ignoranca in površnost v spoznavanju govornika iz omenjenega članka.

Govoré najprej o češkem jeziku, ki se je sicer razvil naravno in logično tekom stoletij, ki pa ne bo imel nikoli važnosti mej evropskimi jeziki, ker je omejen na narod le nekaterih milijonov, nadaljuje: »Ves drugi utis napravlja ono sredstvo občevanja, katero imenujejo, ne kaj desetletij sem: slovenski jezik. Temu manjkata historična podlaga in naravni razvitek«.

Precej v naslednjem odstavku pa nadaljuje: »Narod Vendov (Slovenci), ki je eksistiriral že v davnih časih, je bil utopljen tako globoko v germanskem vodovju, kolikor niso bila niti legendarna mesta pogreznena v morju, ter so se rešili tako borni ostanki jezika, da bi ne mogli zadovoljiti niti najbolj navadnim potrebam vsakdanjega življenja, ako bi se ne uvajale zaporedoma besede, vzete s koreniko iz italijanskega, nemškega in hrvaškega in udomačene o občini rabi brez bistvene premembe«.

Tako »Tagespošta« in po nji »Indipendente«, bi-li se čudili frivolnosti v sovraštvu nasprotnika, bi-li se čudili drznosti v zavijanju, bi-li se čudili lehkomišljenosti v beleženju zgodovinsko-narodopisnih podatkov, ali pa bi občeudovali podlost izvajanja? Nekaj vrst više pravi o jeziku, ki obstoji le nekaj desetletij sem, nekaj vrst niže pa pribija sam, da je narod Vendov bil že od davnih časov!

Žal'bog je resnica, da so skušali razni elementi potopiti slovenski narod s tem, da so mu usiljevali tuje šege in običaje, da so skušali in skušajo odtujiti ga svojemu jeziku, žal'bog je resnica, da je germanski naval poplaval mirni slovenski narod in ga skušal z strategičnimi in nasilnimi sredstvi uničiti, spraviti ga s površja ali ga vsaj raznaroditi; resnica je tudi, da se jim je posrečilo deloma, a tim večja je resnica, da so se vendar ohranile zdrave kali plemena, da evetejo in se razvijajo, da se s plemenom razvija tudi jezik, ali počasi, žal'bog prepočasno. A zakaj? Zato ker so manjkali zatiranim Slovincem do zadnjega časa in manjkajo še deloma najnavadnejši pogoji, ki so bistveni za razvoj naroda in jezika; namreč sigurnost gnotnega blagostanja, sredstva za pouk, in za povzdigo duha in ker so se mu kratile — pravice, ki bi jih moral uživati.

(Zvršetek pride).

Beseda o naših gospodarskih zavodih, njih delokrogu in poslovanju.

IV.

Vsaki pameten trgovec, podjetnik, sleherni zavod in sleherni zasebnik se prepriča poprej in informuje o stanju in premoženju onega, komur misli posoditi, če ga ne pozna že od poprej; a če ga pozna, je pa že informiran! Čemu pa je v trgovini sploh prišlo do potrebe, da so ustanovili informacijske zavode?

Trgovec ali podjetnik, katerima velja princip: čas je denar, ne moreta kratiti svojega časa z dolgim in širokim poizvedovanjem o stanju novega naročevalca-dolžnika, da bi gubila s tem obresti od kapitala in nazadnje še odjemalec!

Edino le oni more delovati brez poizvedovanja, ki že vse zavoda, ki pozna vse razmere; to zamorejo storiti zavodi v svojem delokrogu, to zamore storiti tudi »Istarska posojilnica« za one kraje, kjer ljudi poznana.

Povsem nejasna in nespametna pa je trditev, da je to že »špekulativnost«, če »dobra roka« premišlja: »ali bi, ali ne bi?«

Ne vem, zakaj bi bila to špekulativnost, če se informiram, je-li dolžnik solventen za naprošeni znesek, ga bo-li mogel vrniti, je-li dober gospodar in da-li bode posojilo varno pri njem?! Zdi se mi narobe: špekulativnost in pa še presneto slaba bi bila, ako bi posojal kar tja na veter!

Gotovo je tudi takih, ki mnogo riskirajo o posojevanju in posojujejo večje zneske na relativno majhno vrednost, ali tu imamo zopet drug račun: so pa obresti toliko večje, da se riziko kompensira! To pa dela lahko zasebnik, zavod pa ne!

Ekonomi, ki niso ekonomski, pravijo nadalje: »Dobil je (pri Italijanu) brez pisma, brez intabula-

cije gl. 300 in nikdo ga niti ni vprašal, koliko je vredno to, kar bi bil hotel dati v zastavo!«

Že verujem, da nikdo nič prашal ni, saj na vse zadnje tudi nikogar nič brigalo ni; ali oni Italijan, ki mu je posodil tako, je pač že poprej poznal dolžnika in njegovo premoženje in je torej dobro vedel, komu je posodil! Kmet je napravil samo križ, oziroma je prijel le za pero; navzoča sta pa bila, le »slučajno« se ve da, dva prijatelja upnikova.

Čez leto in dan pa je mož dobil neke »karte« s »tribunala«, za katere je pa se niti brigal ni, ker mu je rekel uradni sluga ali kdo drugi, da ni »čamada«, da ni treba iti na gosposko. Toda potem, ko je revež morda hotel najeti denarja na posodo v kaki posojilnici in je moral prinesiti zemljeknjižni izpis, so mu pa povedali, da ima vkajžien dolg in pa po 12—14%! To je humaniteta, to je — dobra roka! Svetoval bi onim, katerim se niti ne sanja, da je tako, naj se potrudijo na kateri si bodi zemljeknjižni urad v Istri, ali pa tudi v Trstu, pa bodo videli črno na belem ono humaniteto laških dobrotnikov, ki posojujejo kmetu denar, baje brez informacij!

»Ali moramo iskati porokov, pisem in kdo ve še česa, kjer bje na duri skrajna sila? Tu bi bil patrijotizem izigran!«

Tudi jaz priznavam, da bi bilo jako lepo, če bi se kje, pri kakem zavodu ali zasebniku, moglo dobivati denarja kar tako gladko, brez pisma, brez menjice, samo na — patrijotizem! To bi bili zlati časi za — dolžnike! Upniki ne bi imeli »špekulativnosti«, pač pa dolžniki v tem večji meri. Ali takih časov je morda — žal, žal — le v kaki bajni deveti deželi!

Ko je že res skrajna sila, in je v resnici potrebna pomoč, da se reši posestvo nesrečnega trpina, ki ni po svoji krivdi zagazil v dolgove in je, žalibože, zadolžen do grla, in ko ni več mogoče, da se ga usmili najbolj »požrtvovalna« posojilnica, pa naj pomore »Naša straža«! Prosim jih pa, naj mi ne zamerijo, če povem kar naravnost, da se bo tudi ta »angelj varuh« moral informirati vsaj o osebi, da-li je značajna?! To društvo naj deluje v tem zmislju, ne pa denarni zavodi, ki ob vsaki riskantni stvari lahko pridejo ob kredit in zaupanje. Posojilnice in hranilnice store pa lahko nekaj družega: podpirajo naj »Našo stražo« z stalnimi prispevki v razmerju z njih letnim dobičkom. Sleherni rodoljubni zadružnik bi bil vesel na občnem zboru in ponosen na svoj zavod, če bode videl in slišal, da se v minul letu ni zgubil noben novičič, a da se more darovati primeren znesek v gorji označeni plemeniti namen.

To bodi ona posebna požrtvovalnost, vredna velikega slovanskega imena, kakoršnje si moramo le želeli vsi, ne pa riskantno poslovanje denarnih zavodov!

Politični pregled.

TRST, 15. marca 1899.

Skrajno licemerstvo. Nekaj Hamberger je ostavil municipiju v Tridentu svoto 2000 gl., katere svote dohodki naj se enakomerno dele nemškimi in laškimi šolam tamošnjim za uboge učence. Občinski zastop v Tridentu pa je odklonil ta legat!

Govoré o tem sklepu rečenega občinskega zastopa piše list »Gazzetta Istriana«:

»Municipij v Tridentu je natanjčno proučil to stvar, predno je storil svoj sklep. Ni ga, ki ne bi videl, da bi bil legat Hambergerjev, kolikor se dostaje obiskovalcev nemških šol, v podporo laškimi dečkom, obiskujočim nemške šole in bi bil torej vaba italijanskim starišem, naj pošiljajo svoje otroke v nemške šole, in to bi bilo škodljivo za narodni značaj mesta in bi postalo usodno za podpirance same, kajti prvi pouk, ki se daje v tujem jeziku, je v prvo v veliko oviro za umevanje materinega jezika, v drugo ovira duševnemu razvitku otroka ter uničuje ali zmanjšuje vzgojevalno delo, ki je glavna naloga ljudski šoli.«

Ko smo prečitali te-le stavke, izražujoče veliko in jedino resnico, nismo prav verjeli svojim očem in čitali smo še enkrat. In vendar: tako je pisano črno na belem in nič drugače!!

No, le za prvi hip smo bili frapirani, ali ko smo razmišljali, ko smo se spomnili na brezprimerno

licemerstvo laških politikov v Primorju, ko nam je stopila pred oči vsa frivolnost, ki pomaga tem politikom, da se v istem hipu navdušujejo za lepa načela, kadar je to v njihovo korist, a jih gazijo v blato, čim bi ista načela veljala tudi za druge; ko smo se spomnili, kako ti brezvestni ljudje brutalno odrekajo drugim, česar uprav viharno zahtevajo za-se; ko so nam stopili pred oči vsi oni vsakodnevní slučajji, ko ti ljudje v imenu liberalizma proglašajo tiranstvo, v imenu svobode najhujši terorizem, ko so nam stopili pred oko ti laški politiki, kakor v resnici žive in dihaajo, in z svojim dihom zastrupljajo naše življenje — tedaj se nismo čudili več.

Taki so vedno in povsodi in take so se pokazali tudi v tem slučaju. Kako srdito pobijajo vendar vse, kar pišemo mi in kako smešijo in tlačijo v nič, kar navajamo mi kakor pravni naslov za svoje zahteve, a čim gre za njihovo kožo, čim se jim zdi, da je v njim v nevarnosti to isto, kar branimo mi kakor svoje pravo, pa pišejo, **kakor pišemo mi, zahtevajo česar zahtevamo mi in navajajo iste pravne naslove, katere navajamo mi!**

Govoré o Tirolu, kjer se boje za svojo kožo pred nemško nevarnostjo, se zgražajo na tem, da bi se otroku v tujem jeziku delil prvi pouk, ker to da — gotovo sveta resnica — uničuje umevanje materinega jezika, otežuje duševni razvoj otroka in ubija vzgojevalni namen ljudske šole. To jim velja seveda za Tirol. A kaj delajo na Primorskem? Njihova Lega nazionale trže slovenske otroke iz slovenskih naročajev, zavaja z denarjem slovenske stariše, da pošiljajo otroke v učilnice-raznarodovalnice, kjer jim govore v jeziku, ki ni njih materini jezik, ona Lega nazionale, ki gazé v blato isto narodno načelo, za katero se Italijani toliko vnamajo — na Tirolskem, na nemoralen način vrši delo raznarodovanja slovenskih otrok. Taki so: ako hočejo Nemci s pomočjo denarja nemčiti biške otroke, tedaj je to atentat na pravo in moralo, ako pa Italijani hočejo italijančiti slovenske otroke, tedaj je to — patrijotizem!

To je vendar skrajno licemerstvo, to je hivanstvo, to je nesramna igra z vzvišenimi načeli. Na tem izgledu je videti, s kakimi ljudmi se nam je boriti tu!

K poloizaju. Naj je že načrt, po katerem hoče vlada urediti jezikovno vprašanje na Češkem, res le več ali manje natančna kopija, ali naj je soglasje le slučajno, v tem pa soglašajo vsi češki listi, da Čehi ne morejo pritrđiti temu načrtu, ako je res tak, kakor je bil objavljen v nekem nemškem listu praškem. V čeških krogih — »Narodni listy« povdarjajo to posebno — so uverjeni, da je temu načrtu glavni namen ta, da bi potolažil Nemce, da bi isti ne preprečali več rednega parlamentarnega delovanja. Čim pa je načrtu ta namen, mora se bližati željam Nemcev, efekt pa bi bil neizogibno ta, da bi bilo zopet prestrženo ono malo pravice, ki so jo priborili Čehi svojemu jeziku z velikimi mukami. Ali je misliti na to, da narod češki privoliti v tako reševanje jezikovnega vprašanja? Na to vprašanje nam odgovarja resolucija, vsprejeta minole nedelje na shodu v Jilovem, ki pravi, izrečno sklicujé se na vesti o pogajanjih vlade z Nemci za sporazumljenje na račun Čehov: da ni smeti ničesar opustiti od ono malo koncesij, ki so se dovolile Čehom po dolgoletnem klicanju za pravico.

Na tem shodu je povdarjal posl. dr. Fořt, da je sedanja kriza posledica velikonemškega gibanja, katero noče privoliti, da bi Avstrijo vladali taki življi, ki bi v odločilnem trenutku mogli prekrizati načrte nemške irredente. Žal, da na onih mestih, kjer je iskati vira politiški moči grofa Thuna, si še niso na jasnem, kako nevarnosti se bliža Avstrija. Era Thunova ne privede do rešenja krize. Treba, da pridejo Madjari do boljega spoznanja, da ne morejo obstati kakor samostojna država, in iz istega vzroka nam bodo potem tudi Poljaki zavezniški; potem potegnejo z nami — ako ne bode prepozno — tudi oni činitelji, ki predstavljajo politiško moč države, za tako zasnovano državo, da bode ista v resnici prava domovina vsem. Težki so sedanji časi in pridejo lahko še težji, ali situacija ni brezupna. Zato glave po koncei! Ako bode vsakdo vršil svojo patrijotiško dolžnost, nam pride vendar-le bolja bodočnost.

Avstrija na skrajnem Vzroku. Vzlie vsem oporekanjem je »Information« vendar tega

menenja, da se Avstrija — ako si hoče ohraniti pozicijo vevlasti — bode morala udeležiti akcije v vztočni Aziji. To prepričanje se je jelo širiti tudi v oni liberalni stranki na Ogerskem, ki se je do sedaj najbolj upirala taki misli in je, se svojega madjarsko-šovinističnega stališča, odrekala vsako žrtev v ta namen.

Domače vesti.

„Vzroki“ za nepotrjenje izvolitve Nabergojeve. »Nulla dies sine linea«. V soboto zvečer je mestni svet tržaški izvršil zopet atentat na najsveteje pravo sodržavljanov in soobčanov, soglasno vsprejemši predlog verifikacijskega odseka, s katerim se toli razpravljana izvolitev mestnega svetovaleca in dež. poslanca Ivana Nabergoja — ne potrja!!

Z ozirom na jasno dokazano zakonitost rečene izvolitve je že ta sklep sam na sebi tako gostosten in nezaslišan, da človeku kar zastaja pamet, tako, da ne more umeti, kako je sploh možno kaj takega med ljudmi, ko bi morali — če že ne drugega — varovati vsaj videz mrvice spoštovanja do pravice. Ali naj je že naše zgražanje na tem činu nagega nasilja, ki je je zagrešila večina mestnega sveta in dež. zbora, še toliko, nikakor pa ta sklep sam na sebi ne dosega ni od daleč višine odločnosti, na katero se popenja spis, v katerem verifikacijski odsek navaja »vzroke« svojem predlogu.

Človek bi kar ne mogel verjeti, da je sploh možno, da bi kaka javna korporacija mogla na toli frivolni način opravičevati kratenje najvzvišenjih pravie.

Oglejmo si le te »vzroke«! Gospod Nabergoj je označil na javnem shodu »delovanje« do sitedga znanega bivšega stražmojstra in sedanjega dijurnista na magistratu, Zamarehija, in je navel raznih dejstev, dobljenih deloma od g. Martina Košute v sv. Križu, ki niso bili baš častni za rečenega orožniškega funkcionarja. Sledila je ovadba proti Nabergoju in Košuti. **Državno pravdnistvo je sploh odstopilo od vsacega postopanja proti Nabergoju, a Košuta je bil rešen krivde, potem, ko je druga instanca pripustila njega priče, ki so potrdile, kar je trdil Košuta!!!**

In na to afero se sklieuje verifikacijski odsek v utemeljenje nečuvnega predloga svojega!! In mestni zbor je soglasno pritrtil temu predlogu! Kajti vse drugo, kar besediči poročilo o postopanju Nabergoja na škodo občine, je tako nizko in prazno besedičenje, da se le čudimo, kako se morejo toli ponižavati možje, ki hočejo biti resni.

Nam zastaja pero v očigled take frivolnosti, s katero se uničujejo tu svetost mandata, pravo volilleve do podeljevanje mandata in podlaga parlamentarnemu življenju.

»Slov. Narod« pravi, da na taki flagrantno kršenje zakona bi moral slediti jeden jedini odgovor: razpuščenje! Že utegne biti tako, ali povedano bodi kar naravnost, da naše misli se ne povspenjajo tako visoko, ker se nam dozdeva, da se svetost slovenskih mandatov tudi na Dunaju ceni — po številu slovenskih glav v mestni zbornici, oziroma deželni zboru! A ker je številec malo, je mala tudi pravica. Tako malo številec glav naj ne sanja o dolžnem varstvu in naj ne — dela sitnosti. To stališče velja menda v Trstu in na Dunaju! Menimo torej, da že rije iz tržaških in dunajskih tal ona trava, ki bode rastla tudi nad tem atentatom.

Čemu sta stala tam?! Včeraj je bil rojstni dan kralja italijanskega. Na italijanskem konzulatu je vihrala zastava. To se umeje ob sebi in ni ga prav nobenega vzroka, radi katerega bi se kdo smel spodtikati na tem. Nekaj družega pa ne moremo umeti prav: zakaj sta ves ljubi dan stala dva redarja, na vsakem koncu hiše »po jeden?! Ali se je bilo bati kake demonstracije proti italijanski zastavi?! Menili bi, da ne! Vsaj dosedanje skušnje govore za to, da je absolutno izključena taka nevarnost. Nemei — o Italijanih niti ne govorimo — ne prirejajo takih demonstracij, saj so Italijani njih zavezniki? Slovenci? Ti tudi ne! V prvo ni v takem slučaju nikakega razloga, v drugo pa imamo pametnejšega in potrebnjšega posla, zlasti ob delavnikih. Čemu sta torej stala tam, ako je bila izključena vsaka nasprotna demonstracija?! Ali

pa so se oblasti bale kake demonstracije v nasprotnem zmislu — v zmislu zastave?! Glej no, to bi pa utegnulo biti tako!

Vsakako sta bila ona dva redarja pod italijansko zastavo tudi znak — tržaških razmer!

V opozorjenje! Pišejo nam: Na najnovejšem dokazu italijanstva tržaškega, to je, na projektovanem spomeniku Rossettiju, ki ga postavijo na trgu pred ljudskim vrtom, se vklesa baje, in sicer na prednji strani, ta-le banalni napis: »Nella patria de Rossetti, non si parla che italian«!!

To je, žaliti nas hočejo vsikdar in povsodi in na vse mogoče načine, ne izvzemši niti to priliko, ko naj se proslavi mož, ki je bil res mož, preplemenit za to, da bi bilo v njegovem sreju prostora za tako divje sovraštvo do nas Slovencev.

Pred kolodvorom stoji spomenik 500-letnice, od kar je Trst spojen z Avstrijo. Ta spomenik morajo stražiti redarji noč in dan. Bojimo se, da bodo morali stražiti tudi Rossettijev spomenik, kajti slavne oblasti naj blagoizvolijo poštovati, da je žaljenj, katerih ne more mirno prenašati duša najmirnejšega naroda. Toliko v opozorjenje.

Tolmači na sodišču v Trstu. Više deželno sodišče je imenovalo sledeče tolmače: odvetnika dra. Ljubomirja Savo za hrvatsko-srbski jezik, odvetnika dra. Hermana Breitnerja za nemški jezik in profesorja v pokoju Frana Pastrello za nemški in francozki jezik.

Nov poštni zavod. Dne 1. aprila 1899. se odpre v Grgarju, političnem okraju goriškem, nov poštni urad, ki se bode pečal s pisemsko in vožno pošto ter ob enem služboval kakor nabiralnica poštno-hranilničnega urada.

Zvezo bode imel po vožni poštni med Solkanom in Čepovanom.

Brzojavni in telefonski promet meseca februarja 1899. — Na e kr. brzojavnih postajah poštnega ravnateljstva tržaškega bilo je meseca februarja 1899 in sicer

na Primorskem:

oddanih	42046
došlih	48284
tranzitujočih	119249

vseh brzojavk 209579

od teh jih odpada na Trst sum:

oddanih	27744
došlih	31994
tranzitujočih	109857

vseh brzojavk 169595

na Kranjskem:

oddanih	5824
došlih	7260
tranzitujočih	11126

vseh brzojavk 24210

Telefonski promet:

V interurbanem telefonskem prometu bilo je pogovorov v istej dobi:

v Trstu	1753
» Opatiji	428
» Pulju	143
» Ljubljani	183

b) V lokalnem prometu govorilo se je:

v Trstu	245000 krat
» Pulju	6090 »
» Gorici	3360 »
» Opatiji	2171 »
» Ljubljani	12515 »

Hiša s kovačijo in vrtom na prodaj. V večem trgu na slovenskem Štajerskem se bode v kratkem prodajala hiša s kovačijo in vrtom. Dobi se za kakih 3000 gld. Hiša je v dobrem stanu, jez celo nov. Zraven kovačije bilo bi lahko postaviti tudi žago. Kdor bi bil volje, kupiti to lepo posestvo po tako ugodni ceni, naj to naznani »Naši straži«, ki bo dalje posredovala v vsem potrebnem.

Ljubezen, ki seza — po žepu. V nedeljo je srečal »on« »njo«. »Ona« je rekla, da ga noče več. »on« pa jej je dokazoval celo z nožem v roki: ali moja, ali od nobenega. Ko ni izdalo niti to sredstvo, razsrdil se je »on« zares, zgrabil »njo« in jej odtrgal — žep, v katerem je bil goldinarček in še nekaj novčičev po vrhu. »Ona« pa, ne bodi lena, je prijavila »njega« oblasti, in ta poslednja je že storila, kar je bila njena dolžnost, in »njemu« se že hladi vroča ljubezen do »njene« — žepa. Takov je bil konec te vroče ljubezni.

Zopet dva samomora! Včeraj proti 6. uri popoldne se je ustrelil 22letni Fran Battistig, bi-

vajoči na Acquedotto št. 1. Povrnivši se domov je bil prav dobre volje, je še govoril z dekle in malo na to je počil revolver, ki je storil konec temu mlademu življenju. Pravijo, da je bila neozdravljiva bolezen vzrok temu nesrečnemu činu.

Še pretresljiveji je drugi slučaj samomora, ki se je dogodil včeraj. Neko 16-letno dekletce, Antonija Fortuna, se je vrgla iz 4. nadstropja neke hiše v ulici Chiauchara na Reni. Padla je z grozno silo ob tla in bila je mrtva v malo minutah. Vzrok je znan in ga ne treba praviti — nesrečna ljubezen.

Iz-pred sodišča. 54letni Lorenc Fornasotto iz Saiele, provincije videmske, je dobil 6 mesecev ječe radi goljufje.

26letni Josip Pugliese iz Pirana je bil povabil nekaj prijateljev na — polento. Pili so tudi in se stekli. Najhuji je bil pogostitelj in včeraj je sedel na zatožni klopi radi zločina težkega telesnega poškodovanja, no sodniki so ga obsodili le radi prestopka in so mu prisodili 14 daj zapora.

Različne vesti.

Svetovna razstava v Parizu. Neštveilo je narčtov, ki prihajajo komisiji, kako bi se obiskovalcem razstave priredila zabava, kakoršnje še ni bilo. Nekov tak narčt, došel od neke dame, hoče spojiti prijetno s koristnim. To bi bil velkanski »dežnik«. Visok naj bi bil 100 metrov, steber naj bi mu bil iz kovine, s premerom 40 metrov v podstavi, a streha naj bi bila odličena s stekli v raznih barvah. Razsvetljevali naj bi ga tisoči električnih svetiljk. Steber naj bi imel 4 etaže, četrta naj bi bila nad streho. Na vsaki etaži bi bile kavarne, gostilne, gledišča in prostori za koncerte. Nad četrto etažo bi bila kupola, ki bi se vrtela in s katere bi bil razgled po vsej razstavi. Ves dežnik bi imel 140 metrov v premeru in bi obsejal 15.386 kvadratnih metrov. Tu bi se vršile veselice, ne da bi jih moglo motiti slabo vreme.

Novi kapelan na italijanskem dvoru. Novim kapelanom na italijanskem dvoru je določeno monsignor Piscitelli, isti, ki je vsprejel princezo Heleno v katoliško cerkev in jo poročil s italijanskim kraljevičem.

Iz sodnih dvoran. Pred porotnim sodiščem na Dunaju je bila obsojena na smrt neka Ana Adamek, ki je na uprav bestijaličen način umorila svoje šestmesečno dete. Šla je v klet, kjer je položila dečka z glavo navzdol v neko vrečo. To vrečo je napolnila potem z drugimi vrečami in jo zavezala. Otrok se je seveda zadušil. Na obdukciji trupelea pa so našli še v možganih 3½ centimetra dolgo šivanko, ki je bila nzsilno potisnjena tja notri.

Šopki o. Stanislava Skrabca.

(Dalje.)

V.

No pojdimo dalje.

O. Stanislav, ki je Miklošiča tako »diplomatično točno« citiral za svoje »novejše, zlasti severno-slavenske jezike«, meni na vsa usta očita »napačno poročevanje«, ali, kakor on pravi — slovenskega izraza ni! — »falsche Berichterstattung«. On, češ, da ni nikjer trdil, da se je bomkanje dovršnikov organično razvilo iz bomkanja nedovršnikov, nego ravno narobe (t. j. da se je bomkanje nedovršnikov organično razvilo iz bomkanja dovršnikov). No ako je on učil »ravno nasprotno«, kako da piše »Ljublj. Zvon« od 1. mal. srpana 1896. l. str. 453.: »Na to je naš odgovor g. Lamurskemu, da se ni urednik »Ljublj. Zvon« neslavno razorožil, ampak da so ga prepričali g. Skrabca dokazi, da vezanja »bom« z dovršniki ni pripisovati vplivu nemščine, nego da se je raba organski razvila iz nedovršnikov, in sicer že v rani dobi v raznih slov. jezikih«.

Ali je torej to z moje strani »falsche Berichterstattung«? Jaz nisem kriv, da ima o. Stanislav toliko raznih prepričanij.

V 10. zv. XVI. teč. »Čvetja« srečnemu o. Stanislavu ob jednom i istem času i »sonce (sie!) od severa jarko sije, ljuba luna sveti od juga«. V takej nenavadnej iluminaciji uvidel je on i obliko »izpovéd« v brizinskih spominkih v posebnej luči: ona mu dokazuje: v prvič, da je »spovem se« v sedanjej formuli »očitne izpovedi« — sedanjik:

v drugič pa, da naši stari nigdar sploh niso čutili v dovršenem sedanjiku pomena prihodnosti. (Kakoj serdecved! Ve celó, kaj so naši stari čutili pred tisoči leti!!)

Spovem se v formuli sočitne izpovedi je, po trditvi našega učenjaka, že po smislu sedanjik, ker vse posamezni grehi ne naštevajo, ampak spovem se je actus contritionis.

Torej, ko bi se grehi naštevati, bilo bi spovem se — bodočnik? Ali se v sočitnej izpovedi brez spominkov grehi res naštevajo? V mojem izdanju se: ...ježe je sem stvoril zla ...ili v nepravdnej roté, ili v lži ili talbè ili zavisti, ili v uzmasi, ili v činistvé itd. itd.

V začetku se govori: »Bože... tebe izpovedés, dalje pa: »si tebe, božij rabe, hoću biti izpoveden vseh mojih gréh« — in potem se grehi naštevajo.

»Izpovedé« je torej zamenjeno izrazom: »hoću biti izpoveden, katero je pač bodočnik, torej je tudi »izpovedé« bodočnik.

(Pride še.)

Brzovajna in telefonična poročila.

(Zadnje vesti.)

PAZIN 15. Na današnji dopolnilni volitvi je dobil dr. Costantini 155, dr. Kurelić pa 140 glasov. (Blizu smo ukup! Živio! Slava našim volicem!)

Dunaj 15. Drugi državni pravdnik Bobies je dobil naslov in značaj višega deželnega sodišča svetnika. Svetnik Bobies je znan po ljutih napadih od strani nemške opozicije radi njegove strogosti o plenjenju novin.

Dunaj 15. Včeraj je bil tu shod županov mest Niževavstrijskih. Vsprejela se je resolucija, protestujoča proti prizadevanju krščanskih socijalistov, da bi se polastili deželnozborskih mandatov, pripadajočih drugim strankam. Resolucija protestuje proti spremembi deželnega volilnega reda, kakor so jo predložili krščanski socijalisti.

Boleau 15. Danes se je vršila tu kazenska razprava ob zaprtih durih proti nemškonaacionalnim novinarjema Ullrichu in Kordonu radi žaljenja katoliške cerkve. Porotniki so ju spoznali krivima in sodišče jima je prisodilo vsakemu 3 mesece zapora.

Budimpešta 15. V Szylagy-Sambo, kateri okraj je zastopal dosedaj baron Banffy, je bil jednoglasno izvoljen Gabrijel Ugron.

New-York 14. Brzovajka iz Manile poroča o novem boju med Amerikanci in ustaši. Poslednji so imeli velike, Amerikani pa le male izgube. Vspah boju je bil ta, da so se mogli Amerikani nekoliko pomakniti naprej preko svojih pozicij.

New-York 14. Iz Washingtona javljajo, da je vlada sklenila prisiliti narodni zbor na Kubi, da se razpusti.

Carigrad 14. Po najnovjših sporočilih namerjajo albanske stranke, stoječe pod uplivom turške vlade, sklicati še drugo veliko zborovanje v vilajetu Kosovo. Namen je menda ta, da se pridružijo tudi plemena v srednji in spodnji Albaniji, katera so se vedla do sedaj rezervirano.

Novisad 15. Po bilanci, odgovarjajoči resničnim razmeram, znaša primankljaj v tukajšnji hranilnici 431.781 goldinarjev.

Carigrad 14. Danes odposlani odgovor na naj-novejšo noto ruske vlade o konferenci za razoroženje pravi, da je porta vsprejela predloženi program kakor podlago razpravam.

Najnovjša trgovinska vest.

New-York 15. marca (Izv. brzovaj.) Pšenica za takoj 88, za mare 41³/₄, za maj 75¹/₄, za juli 74, za Koruza za maj 40, Mast 555.

Na prodaj ima nosila za pogrebe s pogri-njalom in križem pogrebno društvo na Vrdeli pri sv. Ivanu. Obrniti se je do Ivana Godina, kleparja, Via Giulia št. 21.

Cvet proti trganju.

(Liniment caspici).

Preiskusano mazilo — odpravlja bolečine pri kostibolu, ganju in revmatizmu. — Ena steklenica z navodilom 50 nv. Razpošilja z obratno pošto najmanje dve steklenici

„Deželna lekarna pri Mariji Pomagaj“
Ph. Mr. M. Leusteka v Ljubljani.

Assicurazioni generali V TRSTU.

(Društvo ustanovljeno leta 1831.)

To društvo je raztegnolo svoje delovanje na vse veje zavarovanja, posebno pa: na zavarovanje proti požaru, zavarovanje po morju in po kopnem odposlanega blaga in zavarovanje na življenje.

Društvena glavnica in rezerva dne 31. decembra 1893.	glđ. 58.071.673-84
Premije za poterjati v naslednjih letih	30.541.700-64
Glavnica za zavarovanje življenja do 31. decembra 1894.	169.929.625-93
Plačana povračila:	
a) v letu 1894.	9.737.614-48
b) od začetka društva do 31. decembra 1894.	292.401.706-51

Letni računi, izhaz dosedaj plačanih odškodovanj, tarife in pogoje za zavarovanja in sploh vsa natanjnejša pojasnila se dobe v Trstu v uradu društva: Via della Stazione št. 888/1 v lastnej hiši.

„Hôtel Nazionale“

v Trstu
v ulici Vienna št. 4.

se nahaja v bližini kolodvora južne železnice, pristanišč, poštne in brzovajnega urada ter je popolnoma prenovljen. Sobe se oddajajo po 80 kr. in naprej.

Postrežba najtočnejša. Govori se slovenski in hrvatski. Lastnik je dalmatinski Hrvat. Za obilni obisk se priporoča udani Josip Serdarovič.

Dr. Rosa Balzam | Praško domače mazilo

za želodec.

iz lekarne B. Fragner-ja v Pragi

je že več kakor 30 let obče znano domače zdravilo, vzbujja slast in odvajja lahko. Z rečno uporabo istega se prebavljanje krepi in ohrani.
Velika steklenica 1 glđ., mala 50 nvč. po pošti 20 nvč. več.

je staro najprej v Pragi rabljeno domače zdravilo, katero varuje in ohrani rane čiste, vnetje in bolečine olajša in hladi.
V pušicah po 35 in 25 nvč., po pošti 6 nvč. več.

varilo! Vsi deli embalaže nosijo zdravno stojče, postavno položeno varstveno znamko.

Glavna zaloga:

Lekarna B. Fragner-ja „pri črnem orlu“

Praga, Malastran, ogel Spornerejeve ulice.

Vsakdanje poštno razpošiljanje.

Zaloga v lekarnah Avstro-Ogerske, v Trstu v lekarnah: G. Luciani, E. Leitenburg, P. Prendini, S. Serravallo, A. Suttina, C. Zanetti, A. Praxmarer.

„EDINOST“

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

Izhaja v Trstu dvakrat na dan razun nedelj in praznikov.

Zjutranje izdanje izhaja ob 7. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri zvečer. O ponedeljkih in po praznikih izhaja prvo izdanje o 9. uri predpoludne. — Naročnina znaša: Obe izdanji gl. 21.—; samo večerno izdanje glđ. 12.—, (poslednje zadostuje za naročnike popolnoma). Posamezne številke stanejo: Zjutranje izdanje 3 kr., večerno 4 kr

V Trstu se razprodaja „Edinost“ po tobakarnah v teh-le ulicah in trgih:

Piazza Caserma št. 2. — Via Molin piccolo št. 8. — Via S. Michele št. 7. — Ponte della Fabra. — Via Rivo št. 30. — Campo Marzio. — Via delle Poste nuove št. 1. — Via Caserma št. 13. — Via Belvedere št. 21. — Via Ghega št. 2. — Volti di Chiozza št. 1. — Via Stadion št. 1. — Via Acquedotto. — Via Istituto št. 18. — Piazza Barriera. — Via S. Lucia. — Piazza Giuseppina.

V okolici se prodaja:

Na Greti pri gosp. Pogorelcu, v Šklednju pri gosp. Antonu Sancin (Drejač) in pri Sv. Ivanu pri gosp. Ani vdovi Gasperšič. — Izven Trsta prodaje se „Edinost“ v Gorici v tobakarni g. Josipa Schwarz v Šolski ulici.

Slovensci! Naročajte, podpirajte in širite med rodoljubi to glasilo tržaških Slovencev, katerega program je v prvi vrsti ohranitev in razvitek milega nam slovenskega naroda na tržaškem ozemlju in bramba nam po zakonu zajamčenih pravic.

Rojaki, uvažujte naše geslo: „V edinosti je moč!“